

TARİHİ KENTLERDE TARİHİ YAPI ve YENİ YAPI ETKİLEŞİMİNDE YAPI YAKLAŞMA SINIRLARI: OMM MÜZESİ

SETBACK DISTANCES IN THE INTERACTION BETWEEN HISTORICAL AND NEW BUILDINGS IN HISTORICAL CITIES: OMM MUSEUM

Dr. Öğr. Üyesi Gizem KUÇAK TOPRAK

Ostim Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, gizem.kucaktoprak@ostimteknik.edu.tr,
gizemkucaktoprak@gmail.com
Ankara / Türkiye
ORCID: 0000-0002-1049-4628

ÖZET

Tarihi kentlerde tasarlanacak olan yeni yapılar mimarlık alanında önemli bir tartışma ve çalışma alanını oluşturmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde inşa edilen tüm yapılar arasındaki etkileşim bu tartışma alanının esaslarından birini oluşturmaktadır. Etkileşim ise yapılar arasındaki birlikteliği ortaya çıkarmaktadır. Bir tarihi kentin bütünü oluşturduğu yapıların arasında tasarlanan yeni yapılar o kentin bir parçası haline gelmektedir. Bütüne de doğrudan etki etmektedir. Tarihi kentin bütününden bahsedilirken artık yer alan tüm yapılardan bahsedilmektedir. Bu bağlamda tarihi ve yeni yapılar arasında güçlü bir etkileşimin ve kontrollü bir birlikteliğin var olması önemli görülmektedir. Bahsi geçen bu birlikteliğin oluşturulmasında yapılar arasındaki etkileşim farklı başlıklar altında ele alınabilir. Çalışmanın hipotezi, yapılar arasındaki etkileşimin, yapı yaklaşma sınırları, yapılar arasındaki mesafe ve yakınlık ile doğrudan ilişkilidir. Bu çalışma ile literatür çalışmalarında daha az ele alındığı fark edilen yapı yaklaşma sınırlarına değinilmektedir. Çalışma kapsamında, Eskişehir, Odunpazarı'nda tasarlanmış olan OMM (Odunpazarı Modern Müze) Müzesi incelenmiştir. Yapının seçilme nedenleri arasında "Türkiye'de tarihi kentlerde tasarlanan yeni yapı örnekleri arasında farklı bir yaklaşım sergilemesi", "yapının güney-doğusunda ve kuzey-batısında kalan tarihi yapılar ile yapı yaklaşma sınırları açısından farklı mesafelerde ilişkiler kurması ve farklı biçimlerde etkileşime girmesi" ve "zaman içerisinde yıkılan yapılar ile birlikte yapı yaklaşma sınırlarının neden olduğu etkileşimde değişimlerin yaşanması" yer almaktadır. Yapılan çalışma, tarihi kentlerde tasarlanan yeni yapılar ile tarihi yapılar arasındaki etkileşimde, yapı yaklaşma sınırlarının doğrudan etkili olduğunu, olumlu veya olumsuz sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda yeni yapı tasarımlarının gerçekleştirileceği alanların ve diğer çevredeki yapıların zarar görmemesi adına yapı yaklaşma sınırları ve mesafelerinin önceden doğru belirlenmesinin önemi ortaya çıkarılmıştır. İlgili kurum ve kuruluşların çalışmalarını bu doğrultuda yürütmeleri ve çeşitli değerlerin kaybolmasını önleyecek kontrollü ilişkilerin oluşmasını sağlayan önlemlerin alınması ile doğru bir etkileşim kurgulanabilir.

Anahtar Kelimeler: Mimari Tasarım, Koruma, Yapı Yaklaşma Sınırı, Tarihi Kentlerde Yeni Yapı, OMM Müzesi

ABSTRACT

The design of new buildings in historical cities is an important area of debate and study in the field of architecture. The interaction between all buildings built during the historical process forms one of the fundamental foundations of this area of discussion. This interaction, in turn, produces unity between buildings. Newly designed buildings that fit into the historical fabric of a city become an integral part of that city. They also exert a direct influence on the totality. When speaking of the totality of a historical city, all currently existing buildings are included. In this context, it is critical that there be strong interaction and controlled cohesion between historical and new buildings. This unity can be achieved by studying the interaction between buildings from different thematic points of view. The hypothesis of this research is that the interaction between buildings, setback distances, the boundaries of building proximity, the distances between buildings, and their proximity are directly related. This research addresses the concept of setback distances, building proximity boundaries, which has received less attention in the existing literature. In this research, the Odunpazarı Modern Museum (OMM) in Eskişehir, Turkey, was investigated. The reasons for selecting this building include "demonstrating a unique perspective among examples of new structures designed in historical Turkish cities," "establishing distinct relationships and interactions with historical buildings located in the southeast and northwest in relation to the boundaries of building proximity and through various forms of interaction" and "the changes in interactions due to the changes in the boundaries of proximity resulting from the demolition of buildings over time". The research conducted highlights that setback distances play a direct role in the interaction between newly designed structures in historical cities and existing historical buildings. This interaction can lead to either positive or negative outcomes. Therefore, this context emphasizes the importance of accurately determining in advance the boundaries and spacing between buildings in areas where new architectural designs are to be located in order to avoid damage to the surrounding area and other structures. In order to ensure the preservation of the various values and allow controlled relationships that prevent their erosion, it is recommended that the relevant institutions carry out their work in accordance with these principles and take appropriate measures to create a well-structured interaction.

Keywords: Architectural Design, Conservation, Setback Distance, New Buildings in Historical Cities, OMM Museum

1. GİRİŞ

Mimarlık alanında tarihi ve yeni yapı arasında etkileşim, aralarında kurulan birliktelik önemli bir tartışma ve çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır ve tarihi oldukça geçmişe dayanmaktadır. Felsefi tartışmalara da konu olan bu etkileşim ile ilgili olarak Thomas Hobbes (Hobbes, 1839), Theseus ve Atinalı gençlerin savaştan döndükleri geminin kutsanması ve ardından korunması esnasında gerçekleştirilen müdahaleler üzerinden önemli bir paradoks ortaya atar. Yapılan müdahaleler sonucunda gemi hala aynı gemi midir? sorusu üzerinde duran paradoks felsefe tarihinde önemli bir tartışma konusu olarak ele alınmıştır.

Benzer şekilde tarihi kentler de mevcut durumları ile varlığını sürdürmekte zorlanmakta, çeşitli koruma ve sürdürme müdahalelerine ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda hazırlanmış olan "Türkiye’de Kentsel Sit Alanlarında Yeni Yapı Tasarımlarına Yönelik Bir Yöntem Önerisi: Göynük, Sivrihisar, Sille” başlıklı doktora tezinde tarihsel süreçte koruma ve sürdürme önerilerine ilişkin geliştirilen düşünceler ve uygulamalara detaylı olarak yer verilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda, günümüzde mevcut tarihi kentin tüm değerleri ile korunması ve ihtiyaç duyulan yeni işlev ve yapıların da kendi tasarlandıkları ve inşa edildikleri döneme ait özellikler ile birlikte özgün değerlerini yansıtmaları gerektiği düşüncesinin yaygınlaştığı tespit edilmiştir (Kuçak Toprak, 2020).

Tarihi kentin bütününe ve yapıların zarar görmeden, varlıklarını korumaya devam ettikleri ve yeni tasarlanan yapının da özgün değeri ile birlikte tasarlandığı bir süreci yönetirken, "etkileşim" önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda, güçlü bir etkileşim ve kontrollü bir birlikteliğin var olmasının yollarından birinin, yapılar arasındaki etkileşimin çok yönlü ele alınması olduğu öne sürülebilir. Başlıklar arasında yer alabilecek olan biçimsel etkileşimin alt başlıklarından biri ise yapı yaklaşma sınırları olarak değerlendirilebilir. Çalışmanın hipotezi “yapıların arasındaki etkileşim, yapı yaklaşma sınırları, birbirleri arasındaki mesafe ve yakınlık ilişkisi ile doğrudan ilişkilidir” olarak belirlenmiştir. Bu çalışma, tespit edilen başlıklar arasında bir alt başlık olarak ele alınabilecek, literatür çalışmalarında daha az değinildiği fark edilen yapı yaklaşma sınırları üzerine eğilmektedir.

Yapılan literatür araştırmalarında, tarihi kentlerde tasarlanacak olan yeni yapılar ile tarihi yapılar arasındaki etkileşimin doğrudan yapı yaklaşma sınırları üzerinden ele alındığı bir araştırma çalışması tespit edilememiştir. Türkiye’de tarihi kentlerde tasarlanacak olan yeni yapı şartlarını belirleyen koruma amaçlı imar planları ve plan notlarını inceleyen çalışmalarda konu olarak ele alındığı ve çoğunlukla koruma amaçlı imar planı ve plan notlarında belirlenen kuralların aktarılması üzerinden değinildiği tespit edilmiştir¹.

Etkileşim Türk Dil Kurumu (Türkiye Cumhuriyeti Türk Dil Kurumu, 2023b) tarafından “birbirini etkileme işi” olarak tanımlanırken, etki kelimesi (Türkiye Cumhuriyeti Türk Dil Kurumu, 2023a) “bir kimse veya nesnenin başka bir kişi veya şey üzerindeki etkileme gücü; yardım, tesir, rol”, “bir etken veya bir sebebin sonucu” olarak tanımlanmıştır.

Tarihi kentlerde mevcut kent bütünü içerisinde ve/veya sınırlarında, tarihi yapıların arasında tasarlanan yeni yapılar da hem kent bütünü hem de yakın çevredeki tarihi yapıları doğrudan etkilemektedir. Tarihi kent bütünü ve yeni yapının çevresindeki tarihi yapılarda, yeni yapıyı etkilemektedir. Dolayısı ile aralarında bir etkileşim ve birliktelik oluşmaktadır.

Bu etkileşim, tarihsel süreç, işlev ve biçimsel özellikler olmak üzere 3 başlık altında ele alınabilir.

Tasarlanan, inşa edilen tüm yapılar süreç içerisindeki konumları ve yansıttıkları kültür, dönemler arasındaki ilişki üzerinden bir etkileşim içerisindedirler. Yeni yapı tarihsel süreç içerisinde kendi dönemine ait taşıdığı özellikler ile birlikte konumlanır. Hem tarihsel sürecin devamlılığını simgeler hem de kendi dönemini geleceğe taşıyarak gelecekte tartışılacak olan tarihsel sürecin bir parçasını oluşturur.

İşlev, kentsel ve mimari ölçekte tüm tasarımların ana temel unsurudur. Her yapı, kent, kent parçası bir işlev ile birlikte, işlev için tasarlanır, inşa edilir. Vitruvius başarılı bir mimarlık için kullanışlılık, sağlamlık, güzellik ilkelerinin gerekli olduğuna dikkat çekmektedir (Vitruvius, 1998). Burada yer alan kullanışlılık doğrudan işlevine uygun olarak tasarlanan bir yapı olarak değerlendirilebilir. “Kullanışlılık” sadece yapılar için değil tarihi kentsel bağlam için de önemli bir ögedir. Tarihi kentler doğrudan kültürel, toplumsal, ekonomik, topografik, doğal vb. verilerden yola çıkılarak inşa edilen, işlevsel kentlerdir.

Her mimari eser tasarlandığı alanın bağlamı, işlevi ile birlikte biçimlenir ve üç boyutlu bir biçime dönüşür. Her yapı kullanıcılarını önce biçimi ile karşılar. “Formların soyut anlamları bir yana bırakılırsa, form kavramı bir nesnenin genel biçimini belirleyen sınırlarının sürekliliği ile oluşan biçimsel düzenini ifade eder (Onat, 2020).” Tarihi kentlerde tasarlanan yeni yapılar ise yakın çevresinde yer alan tarihi yapılar ile doğrudan biçimsel özellikleri ile de etkileşim içerisinde yer almaktadır. İnşa edilen yeni yapı, tarihi kent silüeti, sokak silüetini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle tarihi kent silüeti, sokak silüetini doğrudan şekillendiren, değiştiren yeni yapıların, tarihi yapılar ile kurduğu biçimsel etkileşim oldukça önemlidir. Biçimsel etkileşim, kütsel/hacimsel etkileşim ve yapı yaklaşma sınırları arasındaki etkileşim olmak üzere iki başlık altında ele alınabilir. Kütsel/hacimsel etkileşim, Onat’ın kitabında da ifade ettiği üzere “forma genel karakterini veren biçimsel ilkeler, tutumlar; formu oluşturan parçalar, bir araya getirilişler, ilişkiler; boyutlar ve büyüklükler, oranlar, konum ve yönlenme, hareketlilik (Onat, 2020)” üzerinden değerlendirilebilir.

¹ İlgili çalışmalara Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi, Google Scholar, Dergipark üzerinden yapılan taramalardan ulaşılmıştır.

Yapılar kütsel/hacimsel özellikleri ile etkileşim içerisine girerken aynı zamanda üçüncü boyutta oluşturdukları sınırlar ve bu sınırların birbirlerine göre konumları ve mesafeleri ile de etkileşim içerisindedir. Bu sınır, yakınlık kütsel/hacimsel etkileşimin de belirleyicisi olarak kabul edilebilir. 1900'lü yılların başında Almanya'da Max Wertheimer, Kurt Koffka ve Wolfgang Köhler tarafından geliştirilen Gestalt Teorisi (Behrens, 1998), yakınlık ilişkisinin, parçaları bir bütün olarak algılamadaki etkisine dikkat çekmektedir. Yapıların birbirlerine yakınlıkları bir bütün olarak algılanma biçimlerini, görünürlüklerini, doğrudan etkilemektedir.

Tarihi kentlerde de tarihi ve yeni yapıların birbirlerine yakınlıkları, yapı yaklaşma sınırları, mesafeleri yapılar arasındaki etkileşimi doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda Dünya'dan çeşitli örnekler vermek mümkündür. Örneğin 2003 yılında, Graz tarihi kentinde inşa edilen, CRAB Studio, Colin Fournier ve Peter Cook tarafından tasarlanan "Kunthaus", Şekil 1'de de görüldüğü üzere, hem mimarisi hem de tarihi yapılara yakınlığı ile dikkat çekmektedir. Yapının tasarımının ana hedeflerinden biri kültürel/kentsel bağlamda yaratıcı/kışkırtıcı bir etkileşim olarak belirlenmiştir ve çalışma esnasında merak edilen ana sorulardan bir tanesi son derece hassas bir kentsel bağlamda radikal bir yenilikçi proje için siyasi onay ve halk desteğinin ne ölçüde mümkün olabileceğidir (Fournier & Cook, 2023).

Şekil 1: Graz tarihi kenti içerisinde OMM Müzesi (Fournier & Cook, 2023).

Eskişehir, Odunpazarı, Şarkıye Mahallesi'nde yer alan Odunpazarı Modern Müze (OMM) yapısı da tarihi yapılar ile yapı yaklaşma sınırları açısından değerlendirilebilecek, tarihi kent merkezi içerisinde çağdaş mimari unsurları ile tasarlanan önemli bir yapı olarak ele alınabilir. Bu nedenle, bu çalışma kapsamında "tarihi kentlerde yeni yapı tasarımlarında etkileşimde yapı yaklaşma sınırları" konusu OMM Müzesi üzerinden ele alınacaktır.

Eskişehir ve Odunpazarı İlçesi mimarlık, mimarlık tarihi, koruma ve restorasyon gibi alanlarda çeşitli çalışmalara konu olmuş bir bölgedir². Özellikle Odunpazarı tarihi kent merkezinin somut ve somut olmayan kültürel miras değerini korumaya devam etmesi bölgeyi değerli bir konuma getirmiştir (UNESCO World Heritage Convention, 2023).

Mimarlık alanında yapılan çalışmalarda, bölgenin, kültürel miras değeri, korunması, turizmle ilişkisi, tarihi konutlarının işlevsel ve/veya biçimsel açıdan incelenmesi, sokak sağıklaştırma önerileri, tarihi yapılarda sürdürülebilirlik gibi alt başlıklarda ele alındığı tespit edilmiştir.

Doğrudan OMM Müzesi üzerine ise bir adet yüksek lisans tez³ çalışması⁴, ve farklı alanlarda gerçekleştirilmiş özgün araştırma makaleleri dikkat çekmektedir⁵.

² Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez merkezi, Google Scholar, Dergipark üzerinden yapılan taramalar sonucunda elde edilen bilgiye dayanılarak verilen bilgidir.

³ Ersin Polat tarafından gerçekleştirilen "Son dönem kültür & sanat yapılarının ikonik değerleri ışığında Kengo Kuma ve Odunpazarı modern müzenin değerlendirmesi" başlıklı yüksek lisans tezi.

⁴ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nde yapılan taramalar elde edilen bilgiye dayanılarak verilmiştir.

⁵ Google Scholar üzerinden yapılan taramalardan elde edilen bilgiye dayanılarak verilmiştir.

Mimarlık alanında gerçekleştirilen çalışmalar çoğunlukla geleneksel mimarinin içerisinde konumlanan modern müzenin çağdaş mimarisi üzerine değerlendirmeleri içermektedir.

Bu çalışma, hem tarihi yapı ile yeni yapı arasındaki etkileşimde yapı yaklaşma sınırlarının etkisini inceleyerek hem de OMM Müzesi yapısı üzerinden değerlendirme yaparak literatüre katkı sunmayı hedeflemekte ve literatürde tespit edilen bu eksikliği doldurmayı amaçlamaktadır.

2. YÖNTEM

Çalışma kapsamında hem kuramsal hem de biçimsel bazı değerlendirme ve karşılaştırmaların yapılmasından kaynaklı, nitel ve nicel analiz yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Çoklu metot kullanımı, karma araştırma yöntemi olarak da ele alınan bu yöntem, farklı verilerin aynı anda analiz edilmesinin yarattığı karmaşıklığı ortadan kaldırmak için ihtiyaç duyulan, nitel ve nicel verileri aynı anda analiz etmeye izin vermektedir (Baki & Gökçek, 2012; Böke, 2017; Creswell, 2014). Karma araştırma yöntemi nitel ve nicel araştırma yöntemlerini birbirine bağlamaktadır (Greene, 2005). Böke, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin avantajlarının yanında sınırlılıklarının ve dezavantajlarının da olduğuna ve karma araştırma yöntemi ile bu sınırlılık ve dezavantajların en aza indirgenmesinin sağlandığına ve problemi daha geniş bir perspektifte değerlendirme imkânı sunduğuna dikkat çekmektedir (Böke, 2017).

Seçilen yöntem ile Eskişehir, Odunpazarı'nda tasarlanan OMM Müzesi ele alınmıştır. Müzenin ele alınma nedenleri aşağıda verilmiştir.

- Türkiye'de tarihi kentlerde ve kentsel sit alanlarında tasarlanan yeni yapılar ilgili yasa ve yönetmeliklerle kontrol edilmekte ve Koruma Amaçlı İmar Planları ve ilgili plan notlarında belirlenen yeni yapılaşma şartları doğrultusunda tasarlanmaktadır. Yapılan incelemeler Türkiye'de tasarlanan yeni yapıların, ilgili yasal düzenlemelerden kaynaklı olarak, çoğunlukla tarihi yapılar ile benzer özelliklere sahip yapılar olarak tasarlandığını göstermektedir (Kuçak Toprak, 2020). Kengo Kuma ve Associates tarafından tasarlanan OMM Müzesi ise bu tespitin dışında bir yaklaşım ile ön plana çıkmaktadır.
- Yapı, güney-doğusunda ve kuzey-batısında kalan tarihi yapılar ile yapı yaklaşma sınırları açısından farklı mesafelerde ilişkiler kurmaktadır. Bu tespit, tarihi yapılar ile yeni yapılar arasında yapı yaklaşma sınırları, mesafelerinin neden olduğu etkileşim açısından aynı örnekte iki farklı durumun incelenmesine olanak tanımaktadır.
- Zaman içerisinde yıkılan yapılar ile birlikte yapı yaklaşma sınırlarının neden olduğu etkileşimde değişimler yaşanmıştır.

Çalışma kapsamında OMM Müzesi, yeni yapılar ve tarihi yapılar arasındaki biçimsel etkileşimi doğrudan şekillendireceği düşünülen yapı yaklaşma sınırları ve mesafeleri üzerinden değerlendirilmiştir.

2.1. Kapsam ve Kısıtlılıklar

Çalışmanın alan çalışması, Eskişehir, Odunpazarı İlçesi Şarkıye Mahallesi'nde yer alan OMM Müzesi olarak belirlenmiştir. OMM Müzesi, komşu yapılar ile aralarındaki yapı yaklaşma sınırları açısından ikinci ve üçüncü boyuttaki etkileşimleri üzerinden değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Alan çalışmasına konu olan yapı ve kentsel alan Şekil 2'de işaretlenmiştir. Birincil olarak OMM Müzesi yapısına hemen bitişik olan parseller (23, 22, 45, 20, 19, 44, 42) değerlendirilmiş olup ikincil olarak yapının yer aldığı 12768 Ada bütünü ile değerlendirilmiştir.

Şekil 2: Çalışma kapsamında değerlendirilen alan sınırları (Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, 2023).

Yapılar arasındaki etkileşimi belirleyen birçok faktörün içerisinde yer alan yapı yaklaşma sınırları, mesafeleri Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nde "yapının yola ve komşu parsellere en fazla yaklaşabileceği mesafeyi" ifade etmektedir (Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, 2017). Bu çalışma kapsamında Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde yapı yaklaşma mesafesi olarak ele alınan konu, sınır ile ilişkilendirilmiştir. Amaç, Koruma Amaçlı İmar Planlarında iki boyutlu olarak belirlenen, ikinci boyutta ölçüsel bir değer ile ifade edilen mesafenin üçüncü boyuttaki etkilerini de tartışmaktır.

Sınır kelimesi Türk Dil Kurumu Sözlüğünde, "bir şeyin yayılabileceği veya genişleyebileceği son çizgi; uç, had", "bir şeyin nicelik bakımından inebileceği veya çıkabileceği en alt ve en üst yer; limit", "değişken bir büyüklüğün istenildiği kadar yaklaşabildiği durağan büyüklük; limit" olarak tanımlanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Türk Dil Kurumu, 2023d). Çalışma kapsamında sınır kelimesi, "bir şeyin yayılabileceği veya genişleyebileceği son çizgi" olarak ele alınmış olup hem iki hem de üç boyutlu düzlemde değerlendirme yapılmıştır.

Mesafe kelimesi ise Türk Dil Kurumu Sözlüğünde "ara", "uzaklık" olarak tanımlanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Türk Dil Kurumu, 2023c). Çalışma kapsamında yeni ve tarihi yapı arasında kalan ara, uzaklık ve bu mesafenin sonuçları üzerine tartışılacaktır.

3. ALAN ÇALIŞMASI ve BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, karma araştırma yöntemi kullanılarak Odunpazarı Şarkıye Mahallesi'nde yer alan OMM Müzesi ve aynı adada yer alan diğer yapılar ile arasındaki etkileşim yapı yaklaşma sınırları doğrultusunda değerlendirilmiştir.

3.1. Tarihi Kentlerde Yeni Yapı Tasarımlarında Etkileşimde Yapı Yaklaşma Sınırları: OMM Müzesi

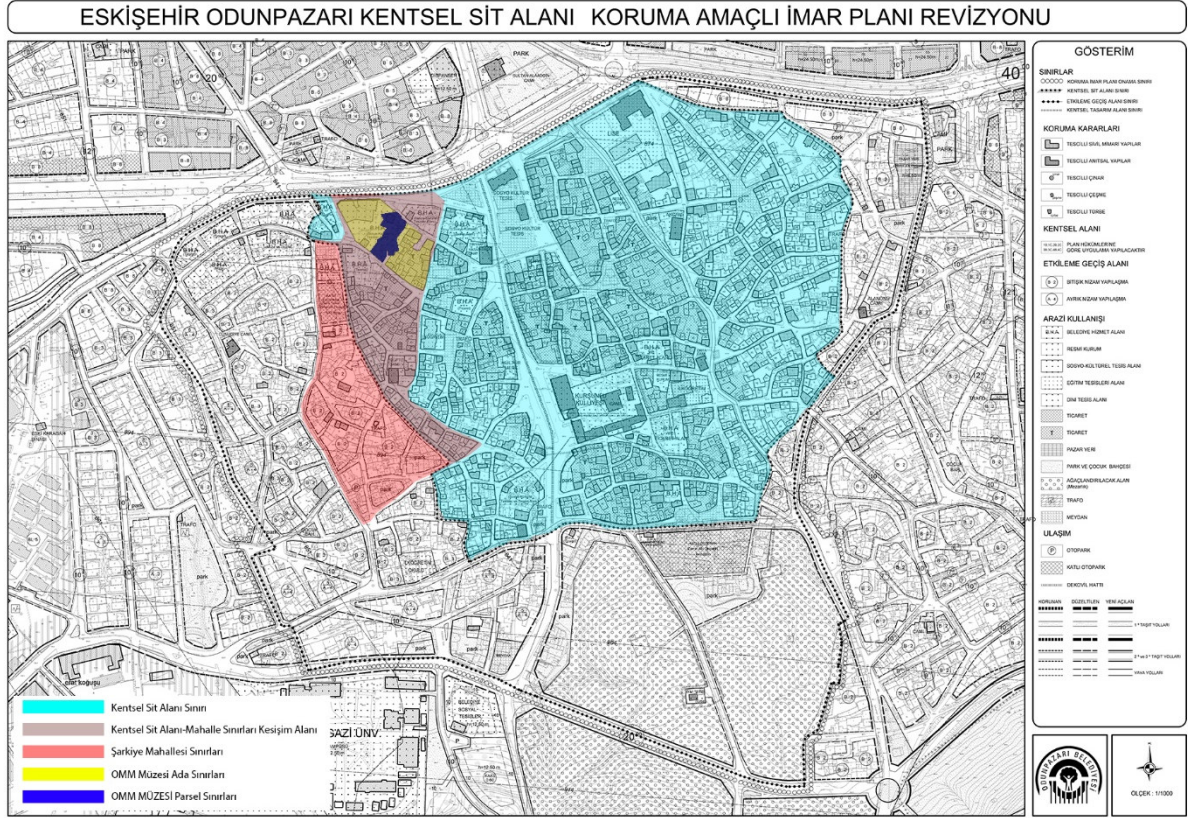
OMM Müzesi yapısı, Eskişehir Odunpazarı Kentsel Sit alanı içerisinde kalan, Şarkıye Mahallesi'nde yer alan bir müze yapısıdır. Odunpazarı bölgesi ise tarihsel süreç içerisinde Hititler, Frigler, Lidyalılar, Persler, Makedonlar, Romalılar, Selçuklular gibi farklı toplumlara tanıklık etmiştir ve Osmanlı Dönemi'nde de önemini korumaya devam etmiştir (*Eskişehir Tarihi*, 2003). Farklı dönemlere tanıklık etmiş bölgede, benzer şekilde mimari zenginlik de dikkat çekmektedir.

Ayşen Savaş, geleneksel mimarlık adına ne biliniyorsa onun ender korunmuş örneklerinden biri olduğuna ve dar sokakları, kırık oturtma kiremit çatılı ve cumbalı evleri, ahşap bezemeleri ile tutarlı ve geleneksel bir doku sunduğuna dikkat çekmektedir (Savaş, 2019). Odunpazarı bölgesi somut ve somut olmayan kültürel miras değeri ile dikkat çeken bir bölgedir ve tüm bu değerleri ile birlikte, üçüncü ve altıncı kriterler olan, “yaşayan ya da yok olmuş bir kültürel geleneğe ya da medeniyete benzersiz ya da en azından istisnai bir tanıklık sunmak” ve “doğrudan veya somut bir şekilde olaylarla veya yaşayan geleneklerle, fikirlerle veya inançlarla, olağanüstü evrensel öneme sahip sanatsal ve edebi eserlerle ilişkilendirilmiş olmak” kriterlerini sağlıyor olmasından kaynaklı 2012 yılında UNESCO geçici listesine girmiştir (UNESCO World Heritage Convention, 2023).

Alanın somut ve somut olmayan kültürel miras değerlerinin korunmasına ilişkin çalışmalar daha erken süreçlerde başlamıştır. 1956 tarihinde, henüz sit alanı tanımlamasının yapılmamış olduğu dönemde, bölgeye ilişkin ilk uygulama planı Melahat Topaloğlu, Bülent Berksan tarafından yapılmıştır. Planın olumlu tarafı ara yolların darlığından kaynaklı diğer alanlarda getirilen kısıtlar sayesinde pasif bir koruma sağlanmasıdır. Alanın sit alanı olarak ilan edilmesinin ardından ilk koruma planı 1988 yılında Polat Sökmen tarafından gerçekleştirilmiştir. Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca onaylanan planın ardından 1997 yılında ikinci koruma planı Turan Barlas tarafından yapılmış ve Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca onaylanmıştır. Her iki koruma planı da bölgede aktif bir koruma sağlayamamıştır. 2000’li yıllarda yaşanan bazı plan değişiklikleri ile bazı adalar Belediye Hizmet Alanı olarak tanımlanmış ve yer alan tescilli binalar restore edilmiştir. Çeşitli alanlarda yeni projeler üretilmiş ve yeni yapılaşmaya gidilmiştir. Odunpazarı’nın Sit Alanı’nın korunması ve sağlıklılaştırılması açısından ön açıcı olarak değerlendirilebilir. İlerleyen yıllarda Odunpazarı Belediyesi tarafından sokak sağlıklılaştırma çalışmaları başlatılmıştır. Fakat mevcut koruma imar planı ile yapılabileceklerin sınırlı olmasından kaynaklı alanı bir bütün olarak değerlendiren bir plan çalışmasına ihtiyaç duyulmuştur (Eskişehir Odunpazarı Belediyesi, 2011a). 2011 yılında Odunpazarı Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu hazırlanmıştır. Odunpazarı için çeşitli tarihlerde çalışmalar yürütülse de günümüzde 2011 yılında hazırlanan “Eskişehir Odunpazarı Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu” geçerlidir⁶.

2011 yılında Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanan Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu incelendiğinde OMM Müzesinin içerisinde kaldığı Şarkıye Mahallesi’nin bir bölümünün kentsel sit alanı içerisinde bir kısmının ise etkileme geçiş alanı sınırları içerisinde kaldığı gözlemlenmektedir. OMM müzesi doğrudan kentsel sit alanı içerisinde yer almaktadır. Bulduğu adanın bir kısmı belediye hizmet alanı, bir kısmı ise ticaret alanı olarak belirlenmiştir. Şekil 3’de gösterildiği üzere, OMM Müzesi’nin yer aldığı parsel belediye hizmet alanı içerisinde kalmaktadır ve müze olarak değerlendirilmiştir.

⁶ 2011 yılında hazırlanan planın geçerliliğini koruduğu bilgisi Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ile 25.08.2023 tarihinde yapılan görüşme ile teyit edilmiştir.

Şekil 3: Eskişehir Odunpazarı Kentsel Sit Alanı İçerisinde OMM Müzesi⁷.

OMM Müzesi, 2019 yılında Kengo Kuma and Associates⁸ tarafından tasarlanan, toplam 3582 m² alana sahip⁹, tarihi kent merkezinde çağdaş yapı tasarımı konusunda farklı tartışmalara yol açan bir yapıdır. Yapının tasarımı, tarihi kent silüeti ile etkileşim ve uyum adına farklı yönlere yönelen kutuların bir araya getirilmesi, kutuların üst üste dizilmesi ile bir birliklilik oluşturulması ve kereste parçalarından oluşturulan kutularla ahşaba özgü sıcak bir his yaratılması şeklinde aktarılmaktadır (Kengo Kuma and Associates, 2023b).

Şekil 4: OMM Müzesi genel görünüm (Kengo Kuma and Associates, 2023b).

⁷ Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan alınan plan (Eskişehir Odunpazarı Belediyesi, 2011b) üzerinde yazar tarafından işaretlemeler yapılmıştır.

⁸ Ekip: Yuki Ikeguchi, Yasemin Sahiner, Wai Yiu Man, Anteo Taro Boschi Sanada(Kengo Kuma and Associates, 2023b).

⁹ Alan bilgisi Gonzalez tarafından yazılan yazıdan alınmıştır (González, 2023).

Kuyrukçu tarafından gerçekleştirilen çalışmada, yapının, mimari üslup, çevre ile kurduğu kütleli, biçimsel etkileşim, yerel malzeme ve yerel yapım tekniklerinin kullanımı, yorumlanması, arazi ile uyum gibi başlıklar kapsamında yere özgü bir tasarım olduğu ve modern ve bağlamsal bir yapı olarak tasarladığı görüşü ortaya atılmıştır (Yıldız Kuyrukçu & Elitok, 2021).

Polat tarafından yapılan çalışmada ise ikonik mimari başlığı altında ele alınan, literatüre geçmiş yapılar ile OMM Müzesi arasında bir karşılaştırma yapıldığında, OMM Müzesinin ikonik değer özelliği taşıyan diğer yapılar ile benzeştiği sonucuna varılmıştır (Polat, 2020).

OMM Müzesi'nin yer aldığı parsel ve adanın 2002 yılından günümüze kadar geçirdiği değişimler incelendiğinde, inşa edildiği ada ve çevresinde yapıların var olduğu fakat zaman içerisinde yıkıldığı tespit edilmiştir. Yıkılan yapılar ve adanın geçirdiği değişim Şekil 5'te verilmiştir. OMM Müzesi parsel sınırları¹⁰ görsellerin üzerine kırmızı ile işlenmiştir. İncelenen görsellerden elde edilen bulgular aşağıda belirtilmiştir.

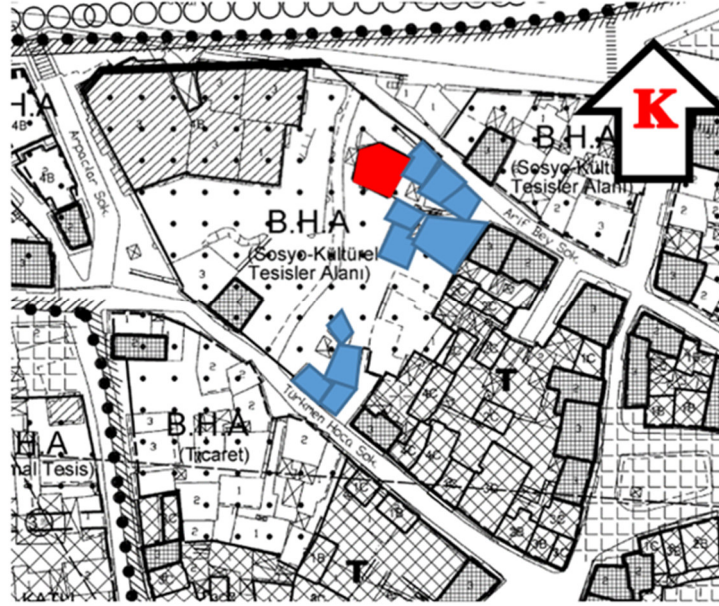
- 2002-2010 yılları arasında müze parseli üzerinde yapıların yer aldığı,
- 2011 yılı Şubat ayında onaylanan Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu sonrası, 2011 yılı Ağustos ayında alınan görselde, parselde yer alan yapılar arasında kalan açık alanlarda düzenlemelerin yapıldığı,
- 2012 yılı Nisan ayında alınan görselde, Şekil 6'da ayrıca mavi ile işaretlenen, alanın güneyinde ve kuzeyinde yer alan yapıların yıkılmış olduğu,
- 2014 yılı Ağustos ayında alınan görselde, Şekil 6'da ayrıca kırmızı ile işaretlenen, parselin kuzeyinde yer alan yapılardan sadece bir tanesinin kaldığı ve bu yapının Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonunda tescilli sivil mimarlık örneği olarak işaretlendiği,
- 2015-2017 yılları arasında, OMM Müzesi parseli ile Belediye Hizmet Alanı'nda yer alan, batı yönündeki alanda düzenlemelerin yapıldığı,
- 2018 yılında ise OMM Müzesi inşaatının başladığı,
- OMM Müzesi'nin, güney-doğuda yer alan yapılar ile neredeyse bitişik nizamda inşa edildiği,
- 2020 yılında alınan görsellerde ise yapının güney-doğusunda yer alan, neredeyse bitişik olarak inşa edildiği eski yapıların yıkılmış olduğu,
- 2021-2023 yılları arasında, OMM Müzesi'nin güney-doğusunda yer alan ve yıkılan yapıların yerine yeşil açık alan tasarlanıp, inşa edildiği tespit edilmiştir.

¹⁰ Parsel sınırları Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Parsel Sorgu Uygulaması (Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, 2023) üzerinden alınmıştır.

Şekil 5: OMM Müzesi'nin inşa edildiği adada yer alan yapılar arasında yapı yaklaşma sınırları, yapı yıkım ve değişim süreçleri: 2002-2023¹¹ (Kırmızı: OMM Müzesi parsel sınırları).

¹¹ Şekil, Google Earth üzerinden 08/2023 tarihinde, ilgili görsellerin altında belirtilen tarihler için alınan kuşbakışı görüntülerin yazar tarafından bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur.

Şekil 6: OMM Müzesi tasarım parseli içerisinde yer alan yapılar ¹².

OMM Müzesi'nin yer aldığı parselin çevresindeki diğer parseller ile etkileşimini ve Odunpazarı tarihi kentinde yeni yapılaşma ilkelerini belirleyen Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu incelendiğinde, OMM müzesinin yer aldığı 12768 Ada 43 Parselin diğer parseller ile arasında belirlenen yapı yaklaşma mesafelerine ilişkin bir işaretleme yer almamaktadır. Ayrıca Plan Hükümlerinde, yeni yapılaşma ilkeleri içerisinde, boş, tescil olmayan parsellerde, ilgili plandaki boyutlar esas alınarak uygulama yapılacağına, alandaki yapılara uyumlu fakat yapıları taklit etmeyen, modern (çağdaş) yapılar tasarlanabileceğine dikkat çekilmekte ve malzeme kullanımlarına değinilmektedir.

2011 yılında hazırlanan Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonunda parsel üzerinde yapıların yer aldığı (Şekil 6, mavi ve kırmızı renkli yapılar) ve bir yapının 2 katlı tescilli sivil mimarlık örneği (Şekil 6, kırmızı renkli yapı) statüsünde değerlendirildiği görülmektedir. Şekil 5'te yapılan tespitler doğrultusunda, Şekil 6'da verilen, mavi renk ile işaretlenmiş yapıların 2014 yılı itibari ile, kırmızı ile işaretlenmiş olan tescilli sivil mimari yapının 2017 yılı itibari ile yıkılmış olduğu tespit edilmiştir.

OMM Müzesi'nin inşa edilmesi ile birlikte adada, yapının çevresinde yer alan eski yapılar ile arasında bir etkileşim ortaya çıkmıştır. OMM Müzesinin çevresinde bulunduğu yapılar ile yapı yaklaşma sınırları doğrultusunda gelişen etkileşim, güney-doğu ve kuzey-batı yönlerinde farklılık göstermektedir.

Müze, güney-doğusunda hemen bitişik parsellerde yer alan eski/tarihi, tescilli veya tescilsiz yapılar ile sınırların birbirlerine yaklaştığı bir etkileşim içerisine girmiştir. OMM Müzesi ile hemen bitişiginde yer alan parsellerde yer alan eski yapılar arasında, kuvvetli ve OMM Müzesi tarafından baskı uygulanan bir etkileşim söz konusudur. OMM Müzesi ve bitişik parsellerde yer alan eski/tarihi, tescilli veya tescilsiz yapılar arasındaki etkileşim Şekil 7'de ve Şekil 8'de verilmiştir.

¹² Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nda alınan plan (Eskişehir Odunpazarı Belediyesi, 2011b) üzerinde yazar tarafından işaretlemeler yapılmıştır.

Şekil 7: OMM Müzesi ve bitişik parseller de yer alan yapılar arasında 2 boyutlu düzlemde etkileşim ¹³.

Şekil 8’de OMM müzesi ve bitişik parsellerde yer alan yapılar arasındaki yapı yaklaşma sınırları ve ortaya çıkan 2 boyutlu düzlemde etkileşim görülmektedir. OMM Müzesi hemen bitişiğinde, güney-doğusunda, 12768 Ada, 23-22-45-21-20-19-44-17 parsellerde¹⁴ yer alan yapılar ile arasındaki mesafe neredeyse temas edecekleri düzeyde bırakılmıştır. Şekil 8’de müzenin güney-doğusunda kalan yapılar ile arasındaki mesafe ve yapı yaklaşma sınırları okunabilir.

Şekil 8: OMM Müzesi vaziyet planı (Kengo Kuma and Associates, 2023a) (Kırmızı: Müzenin güney-doğusunda kalan yapılar ile aralarındaki mesafe ve yapı yaklaşma sınırları; mavi: müzenin kuzey-batısında kalan yapılar ile aralarındaki mesafe ve yapılaşma sınırları).

¹³ Görsel Google Earth üzerinden alınmıştır.

¹⁴ Parsellerin konumları Şekil 2 üzerinden incelenebilir.

İkinci boyutta ortaya çıkan bu yakın mesafenin ve yapı yaklaşma sınırlarının üçüncü boyuttaki yansımaları ise Şekil 9'da ve 10'da verilmiştir.

Şekil 9: Soldan sağa sırası ile OMM Müzesi ve 12768/23 parsel ve 12768/42 parsel yapı yaklaşma sınırları ilişkisi¹⁵

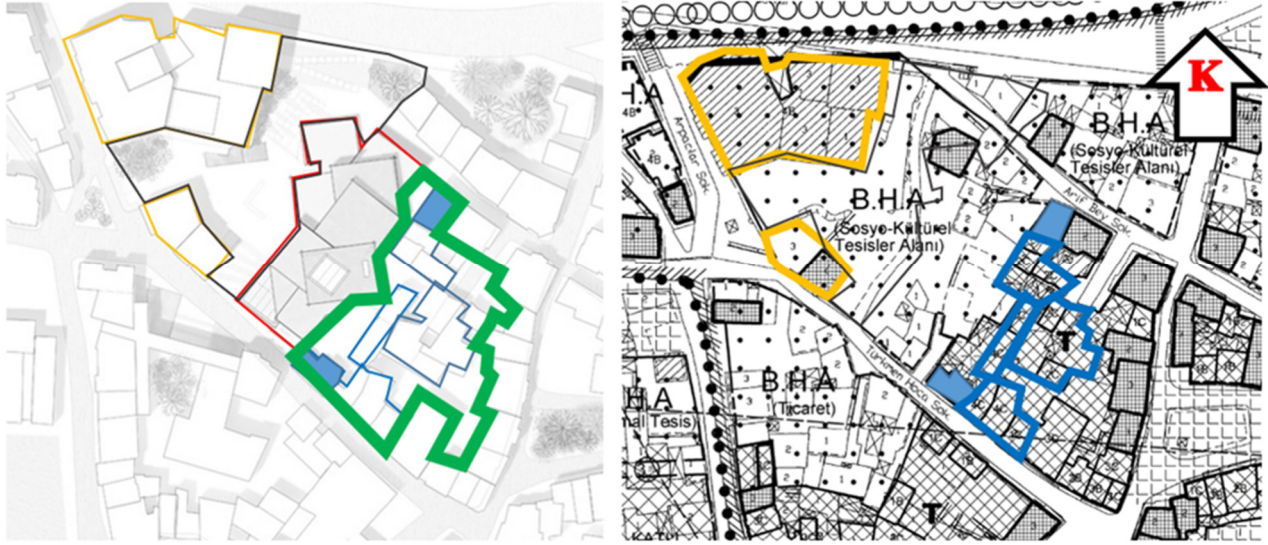

Şekil 10: OMM Müzesi iç mekândan yapının güney-doğusunda kalan diğer parsellerde yer alan yapıların yapı yaklaşma sınırları, mesafeleri ve etkileşim¹⁶.

OMM Müzesi, güney-doğusunda kalan yapılar ile yapı yaklaşma sınırlarının birbirine yaklaştığı ve mesafelerin azaldığı bir etkileşim içerisine girerken, kuzey-batısında kalan, Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonunda Belediye Hizmet Alanı olarak kalan bölgedeki yapılar ile farklı bir birliktelik içerisinde yer almaktadır. Şekil 8 ve Şekil 11'de yapılar arasındaki etkileşim gözlemlenebilir. OMM Müzesi'nin kuzey-batısında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykeller Müzesi, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Kent Belleği Müzesi, Cam atölyesi ve satış birimi gibi kültür yapıları ve ticari yapı yer almaktadır ve OMM Müzesi ile aralarında bir açık alan, meydan tasarımı, yapı yaklaşma sınırları arasında ortak kullanılacak bir açık alan tasarımı gerçekleştirilmiştir. Şekil 11'de siyah ile işaretlenen alan ile yapılar arasında ki birliktelik güçlendirilmiş, yapıların bir grup olarak algılanmaları sağlanmıştır. Güney-doğu yönünde yer alan, eski yapılar ile yapı sınırlarının neredeyse ortadan kalktığı, yapıların iç içe girdiği ilişkinin tam tersi yönde bir etkileşim yöntemi kullanılmıştır.

¹⁵ Fotoğraflar yazar tarafından 2019 yılında çekilmiştir.

¹⁶ Fotoğraflar yazar tarafından 2019 yılında çekilmiştir.

Şekil 11: Soldan sağa sırası ile: OMM Müzesi ve çevresi vaziyet planı¹⁷, Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu¹⁸ (Sarı: Belediye hizmet alanı içerisinde kalan kültürel, ticari yapılar; kırmızı: OMM Müzesi; mavi: 2020 yılı itibari ile yıkılmış olan yapılar; içi dolu mavi: yıkılmış tescilli sivil mimari yapı; yeşil: yıkılan yapıların ardından adanın güney-doğusunda kalan diğer yapılar ile müze arasındaki yapı yaklaşma sınırları, mesafe; siyah: kuzey-batı yönünde yer alan yapılar ile yapı yaklaşma sınırları, mesafe ve açık alan tasarımı ilişkisi).

Şekil 5’de verilen 2020 yılı ve sonrasındaki görseller de ise, OMM Müzesi’nin güney-doğusunda kalan, sınırların birbirine çok yaklaştığı, aradaki mesafenin azaldığı yapıların yıkılmış olduğu ve Eylül 2021 tarihinde alınan görselde ise yıkılan yapıların yerine diğer eski yapılar ile arasındaki sınırları ve mesafeyi belirleyen, tampon bölge görevi gören yeşil alan düzenlemesi dikkat çekmektedir. Oluşturulan yeni, yapı yaklaşma sınırları, mesafe ve yeşil tampon bölge Şekil 11’de yeşil ile ayrıca işaretlenmiştir. Bu bölgede kalan ve yıkıldığı tespit edilen yapılara ilişkin 2018 yılında ayrıca bir karar alınmıştır. 12768/17-19-20-21-22-23-24-25-26 parsellerde yer alan ve günümüzde yıkılmış olan yapılar için Mart 2018 tarihinde, ilgili parsellerin ticaret ve konaklama alanlarına isabet ettiği, 17 ve 23 parsellerde yer alan yapıların tescil kaydının devamına, diğer parsellerde kalan yapıların ise kamulaştırılmasına esas olmak üzere, fonksiyonunun sosyo-kültürel tesisler amaçlı kullanılmak üzere belirlenmesine, söz konusu alanda birçok parseldeki yapının metruk durumda olması, korunması gerekli kültür varlıklarının kullanılmıyor olması, kültür değeri özelliklerini yitirmiş olması, bölgenin daha sağlıklı ve kullanılabilir hale getirilmesi adına karar verildiğine ve Çağdaş Sanat Müzesi’nin (OMM Müzesi) görünüşünü etkilememesi amacıyla 19-20-21-22-26-27 parsellerde +0.00 kotunun üstünde yapı yapılmamasına karar verilmiştir (Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, 2018).

Şekil 11’de verilen, 12768/17-23 parsellerde yer alan ve yıkılmış olduğu tespit edilen yapılar 2011 yılında hazırlanan Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonunda Tescilli Sivil Mimari Yapı olarak işaretlenmiştir.

¹⁷ OMM Müzesi vaziyet planı (Kengo Kuma and Associates, 2023a) üzerinde yazar tarafından işaretleme yapılmıştır.

¹⁸ Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nda alınan plan (Eskişehir Odunpazarı Belediyesi, 2011b) üzerinden yazar tarafından işaretlemeler yapılmıştır.

2011 yılında hazırlanan Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonunda, tescilli sivil mimarlık örneği olarak geçen 12768/17-23 parsellerde yer alan yapıların “geleneksel Odunpazarı sivil mimarlık örnekleri içerisinde dekoratif özellikleri açısından nitelik taşımaması nedeniyle tescil kaydının kaldırılmasına” karar verilmiştir (Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, 2019). Şekil 5’te görüldüğü üzere yapıların 2020 yılında var olmadıkları, yıkılmış oldukları tespit edilmektedir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışma kapsamında ele alınan “tarihi ve yeni yapıların arasındaki etkileşim, yapı yaklaşma sınırları, birbirleri arasındaki mesafe ve yakınlık ilişkisi ile doğrudan ilişkilidir” hipotezi doğrultusunda Eskişehir, Odunpazarı, Şarkıye Mahallesi’nde yer alan OMM Müzesi değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda yapının, kuzey-batısında ve güney-doğusunda yer alan eski/tarihi, tescilli veya tescilsiz yapılar ile iki farklı biçimde etkileşime girdiği tespit edilmiştir. OMM Müzesi’nin kuzey-batısında kalan yapılar ile arasındaki yapı yaklaşma sınırları ve aralarında bırakılan mesafe, açık alan olarak tasarlanan birleştirici boşluğa olanak tanımıştır ve yapıların bir grup olarak algılanmasına etki ederken, aralarındaki işlevsel ve biçimsel etkileşimi de kuvvetlendirmiştir. Yapının güney-doğusunda kalan eski/tarihi, tescilli veya tescilsiz yapılar ile aralarındaki yapı yaklaşma sınırlarının yakınlığı ve mesafenin tamamen yok olmaya başladığı, bu nedenle Müze’nin diğer yapıları sıkıştırdığı ve baskıladığı bir etkileşim biçimi ortaya çıkmıştır. 2018 yılında Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından alınan kararda, sonradan, yeni yapılan OMM Müzesi’nin görünüşünün etkilenmemesi gerekçesi belirtilse de OMM Müzesi’nin eski/tarihi yapıları nasıl etkilediğine dair bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Yeni yapı olan müze ve eski yapılar arasındaki yapı yaklaşma sınırları ve mesafe üzerinden gelişen yakın ve baskılayıcı etkileşim, eski yapıların yıkılması ile ortadan kalkmıştır. Adanın güneydoğu sınırında yer alan diğer tarihi yapılar ile müze arasında tıpkı kuzey-batıda bırakılan, tasarlanan boşluk gibi yeni bir boşluk, yeşil alan, tampon bölge yaratılmıştır. Müze ve güney-doğusunda kalan, hemen yan yana olan yapıların arasındaki olumsuz etkileşim, eski yapıların yıkılması ile sonuçlanmış, etkileşim tamamen ortadan kalkmış ve yeni bir etkileşim oluşturulmuştur. OMM Müzesi yapısı artık adanın güney-doğusunda, ada sınırında yer alan yapılar ile etkileşim içerisinde. Oluşturulan bu yeni etkileşim olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir fakat elde edilme yöntemi yeniden değerlendirilmeli, sorgulanmalıdır.

Yapılan çalışma, tarihi kentlerde tasarlanan yeni yapılar ile tarihi yapılar arasındaki etkileşimde, yapı yaklaşma sınırlarının, mesafenin doğrudan etkili olduğunu, olumlu veya olumsuz sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. İncelenen örnek, sınır ve mesafenin kontrolsüzleştiği, yakınlığı durumlarda tarihi yapıların yıkımının söz konusu, yani çeşitli değerlerin yok olmasına neden olabileceğini ya da sınır ve mesafenin doğru kontrol edilmesi ile birlikte yapıların bir grup içerisinde, bir bütün olarak algılanabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda yeni yapı tasarımlarının gerçekleştirileceği alanların ve diğer çevredeki yapıların zarar görmemesi adına yapı yaklaşma sınırları ve mesafelerin önceden doğru belirlenmesinin önemi ortaya çıkarılmıştır. İlgili kurum ve kuruluşların çalışmalarını bu doğrultuda yürütmeleri önerilmektedir. Çeşitli değerlerin kaybolmasını önleyecek kontrollü ilişkilerin oluşmasını sağlayan önlemlerin alınması ile doğru bir etkileşim kurgulanabilir.

5. KAYNAKÇA

Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Electronic Journal of Social Sciences*, 11(42), 1-21.

Behrens, R. R. (1998). Art, Design and Gestalt Theory. *Leonardo*, 31(4), 299-303.

Böke, K. (2017). Çoklu Metot Kullanımı. İçinde K. Böke (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (5. bs, ss. 411-425). Alfa Yayınları.

Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. SAGE Publications, Inc.

Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu. (2018). *Eskişehir ili, Odunpazarı İlçesi, Odunpazarı Kentsel Sit Alanı, 12768 Ada, 17-19-20-21-22-23-24-25-26 ve 27 No'lu Parsellere İlişkin 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Plan Değişikliği Açıklama ve Gereke Raporu.*

Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu. (2019). *Eskişehir İli, Odunpazarı İlçesi, Şarkıye Mahallesi 12768 Ada 17 Parsel ve 13768 Ada 23 Parsele İlişkin 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı Değişikliği.*

Eskişehir Odunpazarı Belediyesi. (2011a). *Odunpazarı Koruma Amaçlı Revizyon Uygulama İmar Planı Açıklama Raporu.*

Eskişehir Odunpazarı Belediyesi. (2011b). *Eskişehir Odunpazarı Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu.*

Eskişehir Tarihi. (2003). <https://odunpazarı.bel.tr/odunpazarı/tarihce>

Fournier, C., & Cook, P. (2023). *Research Outputs 1 and 2: Kunsthaus Graz.* <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/13132/1/13132.pdf>

González, M. F. (2023). *Odunpazarı Modern Art Museum / Kengo Kuma & Associates.* https://www.archdaily.com/924542/odunpazarı-modern-art-museum-kengo-kuma-and-associates?ad_medium=office_landing&ad_name=article

Greene, J. C. (2005). The Generative Potential of Mixed Methods Inquiry. *International Journal of Research & Method in Education*, 28(2), 207-211. <https://doi.org/10.1080/01406720500256293>

Hobbes, T. (1839). *Elements of Philosophy* (B. Sir William Molesworth, Ed.; 1. bs). John Bohn.

Kengo Kuma and Associates. (2023a). *OMM Müzesi Vaziyet Planı.* <https://www.arkitektuel.com/odunpazarı-modern-muze/#jp-carousel-16191>

Kengo Kuma and Associates. (2023b). *The Odunpazarı Modern Art Museum.* <https://kkaa.co.jp/en/project/the-odunpazarı-modern-art-museum/>

Kuçak Toprak, G. (2020). *Türkiye'de Kentsel Sit Alanlarında Yeni Yapı Tasarımlarına Yönelik Bir Yöntem Önerisi: Göynük, Sivrihisar, Sille* [PhD.]. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Onat, E. (2020). *Mimarlık, Form ve Geometri* (7. bs). Efil Yayınevi.

Polat, E. (2020). *Son Dönem Kültür & Sanat Yapılarının İkonik Değerleri Işığında Kengo Kuma ve Odunpazarı Modern Müzenin Değerlendirmesi* [Yüksek Lisans]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

Savaş, A. (2019). OMM: Modern Müze Nedir? *Mimarlık*, 410, 64-70.

Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü. (2023). *Parsel Bilgisi.* [https://parselorgu.tkgm.gov.tr/Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, Pub. L. No. 30113 \(2017\).](https://parselorgu.tkgm.gov.tr/Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, Pub. L. No. 30113 (2017).) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170703-8.htm>

Türkiye Cumhuriyeti Türk Dil Kurumu. (2023a). *Etki.* <https://sozluk.gov.tr/>

Türkiye Cumhuriyeti Türk Dil Kurumu. (2023b). *Etkileşim.* <https://sozluk.gov.tr/>

Türkiye Cumhuriyeti Türk Dil Kurumu. (2023c). *Mesafe.* <https://sozluk.gov.tr/>

Türkiye Cumhuriyeti Türk Dil Kurumu. (2023d). *Sınır.* <https://sozluk.gov.tr/>

UNESCO World Heritage Convention. (2023). *Odunpazarı Historical Urban Site - UNESCO World Heritage Centre.* <https://whc.unesco.org/en/tentativelists/5733/>

Vitruvius. (1998). *Mimarlık Üzerine On Kitap* (çev. S. Güven) (3. bs). Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı.

Yıldız Kuyrukçu, E., & Elitok, M. K. (2021). Çağdaş Müze Mimarisine Bağlamsal Bir Yaklaşım: Odunpazarı Modern Müze Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 116(9), 187-201.